

Με «νάρκη» απειλούνται τα θεμέλια της οικοδομής από τυχόν αποδοχή αβάσιμων (ως προς τη νομοθεσία) και αυθαίρετων (ως προς την ουσία) καταγγελιών που έχουν γίνει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού

Ανεξέλεγκτες αυξήσεις στο κόστος των μελετών ιδιωτικών οικοδομικών έργων (ή, αντιστρόφως, αθέμιτο ανταγωνισμό) και παράλληλα ανεξέλεγκτες –ως προς την ποιότητα και την επάρκεια- μελέτες, υπάρχει κίνδυνος να πυροδοτήσει, εμμέσως, πλην, όμως, σαφώς η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία το τελευταίο διάστημα εξετάζει το σύστημα ελέγχου προϋπολογισμού μελετών που εφαρμόζει το ΤΕΕ.

Η Επιτροπή ελέγχει τη νομιμότητα του ελέγχου προϋπολογισμού ιδιωτικών έργων από το ΤΕΕ, ενώ θεωρεί ότι το όριο ελέγχου των 105 ευρώ ανά τ.μ., που έχει καθορίσει με απόφασή της η Δ.Ε. του ΤΕΕ, καθώς και ο τρόπος είσπραξης των αμοιβών, εκφράζει «παγιωμένη αντίληψη» που νοθεύει τον ανταγωνισμό.

Βασιζόμενη σε τρεις καταγγελίες τεχνολόγων, εδώ και πάνω από ένα χρόνο η Επιτροπή ελέγχει το σύστημα και τις διαδικασίες ελέγχου των αμοιβών και έθεσε με αλληπάλληλα έγγραφά της, σειρά ερωτημάτων προς το ΤΕΕ, και στην παρούσα φάση, σύμφωνα με πληροφορίες, προετοιμάζεται η εισήγηση, με βάση την οποία, στο αμέσως επόμενο διάστημα, σκοπεύει να αποφανθεί για το όλο ζήτημα.

Το ΤΕΕ απάντησε σε όλα τα ερωτήματα με τρόπο σαφή και τεκμηριωμένο, παραθέτοντας όλες τις προβλέψεις της νομοθεσίας, τόσο σε ό,τι αφορά τον υπολογισμό των αμοιβών, όσο και την ευθύνη ελέγχου της ποιότητας των μελετών που έχουν ανατεθεί στο ΤΕΕ εδώ και περισσότερα από πενήντα χρόνια, υπογραμμίζοντας, παράλληλα, ότι η τιμή κόστους των 105 ευρώ

ανά τ.μ., που προσδιόρισε η Δ.Ε. του ΤΕΕ, δεν τίθεται ανελαστικά ως απαράβατο κατώτατο όριο στο σύστημα υπολογισμού αμοιβών, αλλά ως όριο ελέγχου.

Πράγματι είναι δύσκολο –αν όχι αδύνατο- να τεκμηριωθεί προϋπολογισμός χαμηλότερος απ’ αυτή την τιμή για οποιοδήποτε έργο.

Οι κίνδυνοι από την παρέμβαση

Ενδεχόμενη αμφισβήτηση της υφιστάμενης νομοθεσίας περί αμοιβών, καθώς και του συστήματος και του τρόπου υπολογισμού τους από το ΤΕΕ, θα πυροδοτήσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις στις κατασκευές ιδιωτικών έργων, που θα αποβούν σε βάρος των πολιτών, αλλά και της ποιότητας και ασφάλειας των κατασκευών, τονίζεται από την πλευρά του ΤΕΕ. Κι αυτό γιατί:

Βεβαιότητα του ΤΕΕ ότι δεν θα υπάρξει θέμα από τις

Το ΤΕΕ, με διαδοχικά έγγραφα του, απάντησε στα ερωτήματα της Επιτροπής Ανταγωνισμού με σαφήνεια, νομική τεκμηρίωση και πληρότητα, καταδεικνύοντας πως ασκεί μια σειρά αρμοδιοτήτων που αφορούν τη μέριμνα, προστασία, καλλιέργεια και εποπτεία των τεχνικών εφαρμογών στη χώρα μέσω ελέγχου των μελών του, αλλά και αυτόνομα, με αποτέλεσμα να αποτελεί ΝΠΔΔ με σαφώς προσδιορισμένο αντικείμενο δημοσίου συμφέροντος, με δραστηριότητες του στενού πυρήνα των κρατικών λειτουργιών. Ως εκ τούτου, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας δεν εμπίπτει *ratione personae* και *ratione materiae* στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης, ούτε βέβαια στο άρθρο 1 του ν. 703/1977.

Ενδεικτικό είναι το κείμενο ενός πρόσφατου, συνοπτικού, εγγράφου που στάλθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού από τον Πρόεδρο του ΤΕΕ **Γιάννη Αλαβάνο**, με το οποίο αποκρούονται οι καταγγελίες που έχουν γίνει:

«1. Σχετικά με τα αναφερόμενα - καταγγελλόμενα περιδήθεν “παγιωμένης αντίληψης” ότι το ΤΕΕ καθορίζει τις αμοιβές των μηχανικών ΤΕ:

Όπως έχουμε αναλυτικά παραθέσει και στο προηγούμενο έγγραφό μας προς την Υπηρεσία σας, οι αμοιβές των μηχανικών για τη μελέτη και την επίβλεψη ιδιωτικών έργων καθορίζονται από τη σχετική νομοθεσία. Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ΒΔ 30/31.5.1956, το ΤΕΕ συντάσσει τον οριστικό πίνακα αμοιβής στις περιπτώσεις

που δεν καθορίζεται από άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες, βάσει της γνωστοποίησης περαίωσης της μελέτης που υποχρεούνται να του υποβάλουν οι μηχανικοί της παρ. 1 και των στοιχείων που προκύπτουν από αυτή (τη μελέτη). **Επομένως, η αρμοδιότητα του ΤΕΕ εξαντλείται στον υπολογισμό και μόνο της ελάχιστης αμοιβής. Ο υπολογισμός, δε, αυτός γίνεται: α) σύμφωνα**

Η απόκρουση

με τα προβλεπόμενα στο νόμο (άρθρο 2 του ΠΔ 696/74 ως ισχύει σήμερα) και β) βάσει των στοιχείων που του γνωστοποιεί ο μηχανικός κατά την περαίωση της μελέτης. Το ΤΕΕ εφαρμόζει, λοιπόν, τα εκ του νό-

του: **ΓΙΩΡΓΟΥ Π. ΚΑΡΑΛΗ**

• Ο προϋπολογισμός των ιδιωτικών έργων θα πρέπει στο εξής να βασίζεται είτε στο ελάχιστο κόστος κατασκευής του ακινήτου (ΕΚΚΟ), το οποίο σήμερα υπολογίζεται από την πολιτεία σε άνω των 400 ευρώ ανά τ.μ., είτε σε αναλυτικό προϋπολογισμό με βάση τις τιμές αγοράς για υλικά και εργασίες που σήμερα ξεπερνούν τα 1.000 ευρώ ανά τ.μ. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο οι αμοιβές των μηχανικών θα εκτοξευτούν στα ύψη, θα επιβαρυνθεί υπέρμετρα ο πολίτης που επιθυμεί να κτίσει ένα ακίνητο και αυτό σε μια περίοδο ιδιαίτερα επιβαρημένη οικονομικά, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στη μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας.

• Από την άλλη πλευρά –και πάντα στις αρνητικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στην οικοδομή– αν καταργηθεί ο έ-

λεγχος του προϋπολογισμού των μελετών από το ΤΕΕ με όριο τα 105 ευρώ ανά τ.μ. (ποσό που, όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, είναι υποπολλαπλάσιο του προσδιορισμένου από την πολιτεία ως ελάχιστου για τον υπολογισμό φόρων και άλλων κρατήσεων και πολύ περισσότερο απ' αυτό που ισχύει στην αγορά), τότε είναι βέβαιο

ότι θα επικρατήσουν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, οι οποίες θα έχουν άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα των μελετών και τελικά στην ασφάλεια των κατασκευών.

Όπως επισημαίνεται, σε κάθε περίπτωση, από το ΤΕΕ, το όριο των 105 ευρώ ανά τ.μ. για έλεγχο του προϋπολογισμού των μελετών τέθηκε με κριτήρια α-

πολύτως κοινωνικά –τυχόν αναπροσαρμογή του στα πραγματικά επίπεδα της αγοράς, μετά από 17 χρόνια που παρέμειναν «παγωμένες» οι αμοιβές των μηχανικών, θα προκαλούσαν, όπως είναι αυτονόητο, άνευ προηγουμένου οικονομική και κοινωνική αναστάτωση στους πολίτες- αλλά και με εγγύηση εκ μέρους του της ποιότητας των

καταγγελίες

μου προβλεπόμενα και η όποια “παγιωμένη” πρακτική που άλλωστε δεν υφίσταται, δεν μπορεί να ασκεί νομική επιρροή.

2. Σχετικά με την αρμοδιότητα υπολογισμού της ελάχιστης προβλεπόμενης αμοιβής των πτυχιούχων μηχανικών τεχνολογικής εκπαίδευσης από το ΤΕΕ:

Σύμφωνα με το ΝΔ 2726/1953 (άρθρο μόνον): “Ο κατά το άρ-

λητηρίου της Ελλάδος Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών, καθώς και **διά τους βάσει ειδικών διατάξεων νόμων ασκούντας τα επαγγέλματα ταύτα εν όλω ή εν μέρει**”. Ο νόμος, λοιπόν, ορίζει ότι τα ελάχιστα

προβλεπόμενα όρια αμοιβής δεν είναι υποχρεωτικά μόνο για τους διπλωματούχους μηχανικούς - μέλη του ΤΕΕ αλλά και για τους λοιπούς αναφερομένους, που ασκούν ολικά ή μερικά τα επαγγέλματα αυτά. Ο νόμος προφανώς

συνδέει την ελάχιστη οφειλόμενη αμοιβή με τη φύση και την έκταση της εκπονηθείσας μελέτης και όχι με το πρόσωπο και τα τυπικά προσόντα αυτού που την εκπονή. Όπως έχουμε αναφέρει, η θέσπιση των ελάχιστων ορίων αμοιβής έγινε από την πολιτεία, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μελετών και των έργων, καθώς και να προστατευτεί η επαγγελματική στάθμη του μηχανικού. Άλλωστε, η θέσπιση των ελάχιστων ορίων αμοιβής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με ένα συνολικό σύστημα, το οποίο α-

ποσκοπεί στη διασφάλιση του περιεχομένου και του τρόπου παροχής των υπηρεσιών των μηχανικών (καθόσον αυτές συνδέονται με την ασφάλεια των έργων και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας), θεμελιώνοντας, μάλιστα, ποινική και αστική ευθύνη των μηχανικών για τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Το ΤΕΕ, λοιπόν, εφαρμόζει, ως οφείλει, το νόμο και η συμπεριφορά του δεν είναι σε καμία περίπτωση «αντιδεδοντολογική» όπως αναφέρεται στις εν λόγω καταγγελίες. Στόχος, δε, του νόμου είναι η εξα-

των καταγγελιών

θρον 59, παράγραφος 1, του από 17.7/16.8.1923 Ν.Δ. [...] κανονισμός των ελαχίστων ορίων αμοιβής των μηχανικών εν γένει και αρχιτεκτόνων, εφαρμόζεται δι' ό-
 λας τας ειδικότητες των μηχανικών - μελών του Τεχνικού Επιμε-

παρεχόμενων υπηρεσιών, ρόλος που απορρέει από το θεσμικό χαρακτήρα του και τη νομοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζοντας το ΤΕΕ τα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία, δε δημιουργεί το ίδιο άμεσα ή έμμεσα δικαιώματα αμοιβής για λογαριασμό των μελών του.

Με άλλα λόγια, το ΤΕΕ, σε καμία περίπτωση δεν θέτει κανόνες που καθορίζουν την (οικονομική) συμπεριφορά των μηχανικών μελών του, κατά οποιονδήποτε τρόπο, είτε καθορίζοντας τις ελάχιστες νόμιμες αμοιβές, είτε με υποδείξεις για τη στάση που πρέπει να τηρούν στον καθορισμό των αμοιβών. Αντιθέτως, περιορίζεται στο ρόλο που του έχει αναθέσει με ρητή διάταξη η πολιτεία, δηλαδή στο να υπολογίζει τις νόμιμες αμοιβές, ακολουθώντας επακρι-

βώς τις προβλέψεις των σχετικών διατάξεων και να μεριμνά για την καταβολή τους.

Ακολουθεί επακριβώς αυτό που έχει προσδιοριστεί από την εισηγητική έκθεση του ΝΔ 2728/1953, που επακριβώς αναφέρει: «Το άρθρον 59 παράγρ. 1 του από 17.7.-16.8.1923 Ν. Δ/τος ορίζει ότι τα ελάχιστα όρια αμοιβών των Μηχανικών κανονίζονται διά Β. Διαταγμάτων, εκδιδομένων προτάσει του Υπουργού Δημοσίων Έργων, μετά γνώμην του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων... Το αυτό άρθρον 59, καθορίζον ως άνω τα ελάχιστα όρια αμοιβών, διά της παραγράφου 2 αυτού, επέτρεπεν απόκλιση από τούτων, εις περίπτωσιν ιδιαίτερας συμφωνίας. Εις την πραγματικότητα και από τους εν καλή πίστει συναλλασσομένους, εφηρμόζοντο

πάντοτε τα κατά την παράγραφο 1 καθοριζόμενα όρια ελάχιστα όρια, διότι τα υπό των σχετικών Β. Διαταγμάτων οριζόμενα τούτα, **είναι πράγματι τα ελάχιστα απαιτούμενα δι' αμοιβήν αρτίας μελέτης και επιβλέψεως των έργων.** Η απόκλιση όμως της παραγράφου 2 επέτρεπε καταστρατήγησιν των ελαχίστων τούτων ορίων εκ μέρους τινών εργοδοτών, ως και αθέμιτον συναγωνισμόν εις βλάβην της επαγγελματικής στάθμης του Μηχανικού και της ποιότητας των μελετών και των έργων. Δέον όθεν ο όρος "ελάχιστα όρια αμοιβών" να καθορισθή ως κατωτέρα διατίμησις υποχρεωτική δι' αμφοτέρα τα συμβαλλόμενα μέρη. Τέλος, η καταβολή της νομίμου αμοιβής των μελετών δέον να κατοχυρωθεί διά καταθέσεως αυτής εις το

Τεχνικόν Επιμελητήριον της Ελλάδος, ή τον υπ' αυτού εξουσιοδοτούμενον εν Αθήναις ήταις Επαρχίαις παραλλήλως προς την κατάθεσιν των νομίμων φόρων, διότι παρετηρήθη συχνή επίσης καταστρατήγησις και εκ μέρους εργοδοτών και εκ μέρους μηχανικών, με σκοπόν επίσης αθέμιτον συναγωνισμόν και με αποτέλεσμα αφ' ενός ηθικήν και υλικήν πτώσιν του επαγγέλματος του Μηχανικού, αφ' ετέρου, πτώσιν της ποιότητας των τεχνικών μελετών, τας οποίας δεν επαρκεί πάντοτε η δημοσία Αρχή να ελέγχη πλήρως. Είναι γνωστόν άλλωστε, ότι μια κακώς αμειβομένη και κακή μελέτη επιφέρει σπατάλην εις την εκτέλεσιν ενός έργου, ενώ μία καλή καλώς αμειβομένη μελέτη φέρει πολλαπλασίαν οικονομίαν εις τα έργα[...].»

σφάλιση της δημόσιας ασφάλειας και ότι ο καταγγελλόμενος διήθεν "περιορισμός" του ανταγωνισμού. Οι μηχανικοί μπορούν να καθορίζουν και να διαπραγματεύονται την αμοιβή τους ελεύθερα, στο πλαίσιο υγιούς ανταγωνισμού, πλην όμως οφείλουν να σέβονται τα θεσπισμένα ελάχιστα κατώτατα όρια αμοιβής. Αμοιβές μικρότερες των ορίων αυτών θα ήταν δυνατό να προκαλέσουν "εκπτώσεις" και στην ποιότητα των μελετών, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να δημιουργήσει σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια ασφάλεια.

Άλλωστε το ΤΕΕ, πέραν του υπολογισμού της ελάχιστης προβλεπόμενης αμοιβής, είναι αρμόδιο και για τη διεκδίκηση των αμοιβών των μηχανικών στις περιπτώσεις αρνήσεως, δυστροπίας ή καθυστέρησης κατάθεσης - καταβολής τους από τους εργοδότες τους (άρθρο 2 του ΒΔ 30/31.5.1956), προστασία που ισχύει και για τους τεχνολόγους μηχανικούς, συνδεδεμένη ευθέως με τον υπολογισμό και των δι-

κών τους αμοιβών από το ΤΕΕ.

3. Σχετικά με τις καταγγελλόμενες δήθεν αυθαίρετες αναδιαμορφώσεις των αμοιβών από το ΤΕΕ:

Όπως έχουμε εκθέσει, ο υπολογισμός των αμοιβών γίνεται από το ΤΕΕ σύμφωνα με όσα ορίζονται στο νόμο (ΠΔ 696/74 ως ισχύει σήμερα). Για τον υπολογισμό της ελάχιστης αμοιβής απαραίτητο και κρίσιμο στοιχείο είναι το ύψος του προϋπολογισμού του εκάστοτε έργου. Το ύψος του προϋπολογισμού δίδεται από τον εκπονούντα τη μελέτη μηχανικό, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ΒΔ 30/31.5.1956. Την ευθύνη της ορθότητας του συνταχθέντος προϋπολογισμού την έχει αποκλειστικά και μόνο ο εκπονήσας τη μελέτη μηχανικός.

Το ΤΕΕ σε μία προσπάθεια να βοηθήσει τους μηχανικούς στη σύνταξη του προϋπολογισμού του έργου και προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο συνταχθείς από το μηχανικό προϋπολογισμός απηχεί την πραγματικότη-

τα, έκρινε, με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής, ότι το ελάχιστο τεκμαιρόμενο κόστος ανά τετραγωνικό μέτρο στα κτιριακά έργα δεν δύναται να είναι μικρότερο των 105 ευρώ. Το ΤΕΕ, δηλαδή, ως η κατεξοχήν αρμόδια επαγγελματική οργάνωση των μηχανικών, είτε το αυτονόητο, ότι με δαπάνη μικρότερη των 105 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο είναι αδύνατο να κατασκευαστεί έργο. Η τιμή αυτή είναι απολύτως λογική, αν όχι αισθητά μικρότερη από την πραγματική. Το πραγματικό κόστος είναι στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων πολλαπλάσιο του ποσού των 105 ευρώ.

Παρά ταύτα ο τελευταίος έχει υποχρέωση σύνταξης του προϋπολογισμού με πραγματικά στοιχεία και το ΤΕΕ έχει αρμοδιότητα και υποχρέωση ελέγχου μελετών, των οποίων ο προϋπολογισμός καταδεικνύει προφανή αδυναμία κατασκευής του έργου. Στην περίπτωση αυτή, το ΤΕΕ έχει ενημερώσει τους μηχανικούς ότι θα πρέπει να είναι σε

θέση να αιτιολογήσουν το προτεινόμενο από αυτούς κόστος κατασκευής. Το ΤΕΕ, επομένως, δεν καθόρισε ούτε επέβαλε καμία δεσμευτική τιμή, αλλά ελέγχει την πιστότητα των μελετών (ανεξαρτήτως του συστήματος αμοιβών), παράμετρος και ένδειξη της οποίας μπορεί να είναι και ο προϋπολογισμός του έργου συσχετιζόμενος κάθε φορά με το αντίστοιχο φυσικό αντικείμενο. Η κρίση αυτή του ΤΕΕ εντάσσεται στις κύριες αρμοδιότητες και τη βασική του αποστολή και αποσκοπεί στον εξορθολογισμό του συστήματος, προκειμένου να αποφεύγεται, το δυστυχώς παρατηρούμενο φαινόμενο, να απέχει ο συνταχθείς σύμφωνα με το μηχανικό προϋπολογισμό του έργου, από τον πραγματικό προϋπολογισμό του έργου. Στόχος του ΤΕΕ είναι να διασφαλιστεί ότι ο συνταχθείς από το μηχανικό προϋπολογισμός του έργου απεικονίζει την αλήθεια με βάση τα δεδομένα της τέχνης, της επιστήμης και της αγοράς».

Φρανκ Γκέρι

Ιταλία

Πολωνία

«Ο ut there. Architecture beyond building», δηλαδή «Εκεί έξω. Η αρχιτεκτονική πέραν του κτισμένου», είναι ο τίτλος της 11ης Biennale Αρχιτεκτονικής στη Βενετία, η οποία **έως τις 23 Νο-**

κτονική δεν είναι μόνο οικοδόμηση. Η αρχιτεκτονική πρέπει να εκτείνεται πέρα από τη δόμηση, γιατί δεν αρκεί να κτίζουμε. Αποτελεί μεγάλη και αλόγιστη συσσώρευση φυσικών πηγών, ενώ είναι δύσκολο να προσαρμοστεί στις συνεχώς εναλλασσόμενες συνθήκες της σύγχρονης ζωής».

Ο ίδιος υποστηρίζει ότι «τα

Δε θέλει να προτείνει ανεικονικές λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα, αλλά θέλει να δει αν η αρχιτεκτονική, με πειρατισμό, στον αληθινό κόσμο, μπορεί να προσφέρει μερικές απτές μορφές ή ελκυστικές αναπαραστάσεις».

Με το Χρυσό Λιοντάρι Καλύτερης Εθνικής Συμμετοχής τιμήθηκε η **πολωνική αντιπρο-**

σωπεία που, απαντώντας με χιούμορ στον κεντρικό προβληματισμό της Μπιενάλε, χρησιμοποίησε 6 κομβικά και διάσημα κτίρια της Πολωνίας, διαφορετικών περιόδων, τεχνοτροπιών και αισθητικής, παρεμβαίνοντας δημιουργικά στην εικόνα και στη χρήση τους και μετατρέποντάς τα, με τη βοήθεια φωτογραφιών και βίντεο, σε κά-

Η 11η Biennale Αρχιτεκτονικής

εμβρίου φιλοξενεί τα έργα αρχιτεκτόνων από 50 κράτη του κόσμου.

Στη φετινή 11η Biennale, παρουσιάζονται πειραματικά σχέδια και κατασκευές «που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε τον κόσμο», όπως υπογράμμισε ο καλλιτεχνικός διευθυντής της Biennale, Ααρών Μπέτσκι, γνωστός για την πρωτοποριακή δουλειά του στο Ολλανδικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής του Ρότερνταμ και το πλούσιο συγγραφικό του έργο. «Είναι μια πρόσκληση να συλλογιστούμε πάνω σε μια διάσταση της αρχιτεκτονικής που ξεπερνάει τα οικοδομήματα» τονίζει, προσθέτοντας ότι «αυτό που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι αρχιτε-

περισσότερα οικοδομήματα είναι άσχημα, άχρηστα και επιζήμια, όμως η αρχιτεκτονική είναι όμορφη, μας τοποθετεί στον κόσμο, όπως καμία άλλη τέχνη δεν μπορεί. Μπορεί να μας κάνει να νιώσουμε οικεία στη σύγχρονη πραγματικότητα. Προσφέρει και δίνει μορφή στο πιο πολύτιμο και πολυτελές απ' όλα τα φαινόμενα του σύγχρονου κόσμου: το χώρο. Στόχοι της έκθεσης είναι να συλλέξει και να ενθαρρύνει τον πειρατισμό στην αρχιτεκτονική. Ένας τέτοιος πειρατισμός μπορεί να πάρει τη μορφή μικρής διάρκειας ζωής κατασκευών, οραματισμών διαφορετικών κόσμων ή των θεμελίων ενός καλύτερου κόσμου. Δε θέλει να παρουσιάσει οικοδομήματα που ήδη υπάρχουν και τα απολαμβάνουμε ήδη στην πραγματική ζωή.

της **ΦΡΩΣΩΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗ**

Ρωσία

Γκρεγκ Λιν

Ουγγαρία

τι εντελώς καινούριο. Στο χαώδες μέλλον, όπως το συνέλαβαν οι Πολωνοί αρχιτέκτονες, ένα κτίριο γραφείων, παλαιότερο έργο του Νόρμαν Φόστερ, μεταμορφώνεται σε σωφρονιστικό κατάστημα, ενώ ανάλογες μεταβολές υφίσταται και το γνωστότερο ίσως ξενοδοχείο της Βαρσοβίας, το «Hotel Polonia».

Για το σύνολο του έργου του, τιμήθηκε ο περίφημος **Φρανκ Γκέρι**, που αντιπροσωπεύει τον αρχιτεκτονικό μεταμοντερνισμό. Χρυσό Λιοντάρι για Εγκατάσταση Μεγάλων Διαστάσεων πήρε ο 44χρονος Αμερικανός **Γκρεγκ Λιν**, καθηγητής Αρχιτεκτονικής στη Βιέννη, γνωστός για τα έργα «Blobwall», μιας παράδοξης, σύγχρονης τοιχοποι-

ίας από πολύχρωμα πλαστικά «τούβλα» που παραπέμπουν σε τσιχλόφουσες.

Το Ασημένιο Λιοντάρι Ανερχόμενου Νέου Αρχιτέκτονα δόθηκε στην ομάδα **«Elemental»** από τη Χιλή.

Με την αρχιτεκτονική πρόταση «Athens by sound» συμμετέχει η χώρα μας στην 11η Biennale Αρχιτεκτονικής. Επιμελητές της εθνικής συμμετοχής είναι τρεις νέοι αρχιτέκτονες μηχανικοί. Οι: **Νατάσσα Καρανδενιού, Χριστίνα Αχτύπη και Στυλιανός Γιαμαρέλος.**

Η πρόταση επικεντρώνεται στο ερευνητικό πλαίσιο των σύγχρονων αρχιτεκτονικών εννοιών της μη υλικότητας στη χαρτογράφηση και παρουσίαση του «ηχητικού τοπίου» της Αθήνας. Σύμφωνα με το σκεπτικό της ομάδας, «αρχιτεκτονική δεν είναι μόνο το κτισμένο. Αρχι-

τέκτονική συγκροτούν όλες οι ποιότητες του χώρου -υλικές και άυλες. Η ατμόσφαιρα, οι ήχοι, οι μυρωδιές, η δυνατότητα διάδρασης μεταξύ σωμάτων κ.ο.κ. αποτελούν όλα πτυχές του χώρου που μελετά η επιστήμη της αρχιτεκτονικής σε διεθνές επίπεδο, σε όλο και αυξανόμενο βαθμό. Σε αυτό το διερευνητικό πνεύμα σε σχέση με το «πέραν του κτισμένου» (Architecture beyond building), επιλέγουμε να προσεγγίσουμε το χώρο μέσα από μία μη υλική παράμετρο: τον ήχο. Δημιουργήσαμε έναν ηχητικό διαδραστικό χάρτη της Αθήνας, ο οποίος παρουσιάζει θραύσματα της ατμόσφαιρας της πόλης με απροσδόκητους τρόπους...

Το περίπτερο της ελληνικής συμμετοχής φέρνει στην επιφάνεια τις σχεδόν απρόσιτες και φευγαλέες πλευρές του χώρου. Διερευνά τον ήχο, τις μη οπτικές αισθήσεις, την ατμόσφαιρα, χωρικές ποιότητες πέραν του υλικού, πέραν του κτισμένου. Προκαλεί έτσι όχι μόνο τα όρια

της αρχιτεκτονικής, αλλά και τα όρια του τι μπορεί να καταγραφεί και να αναβιωθεί και τι όχι...».

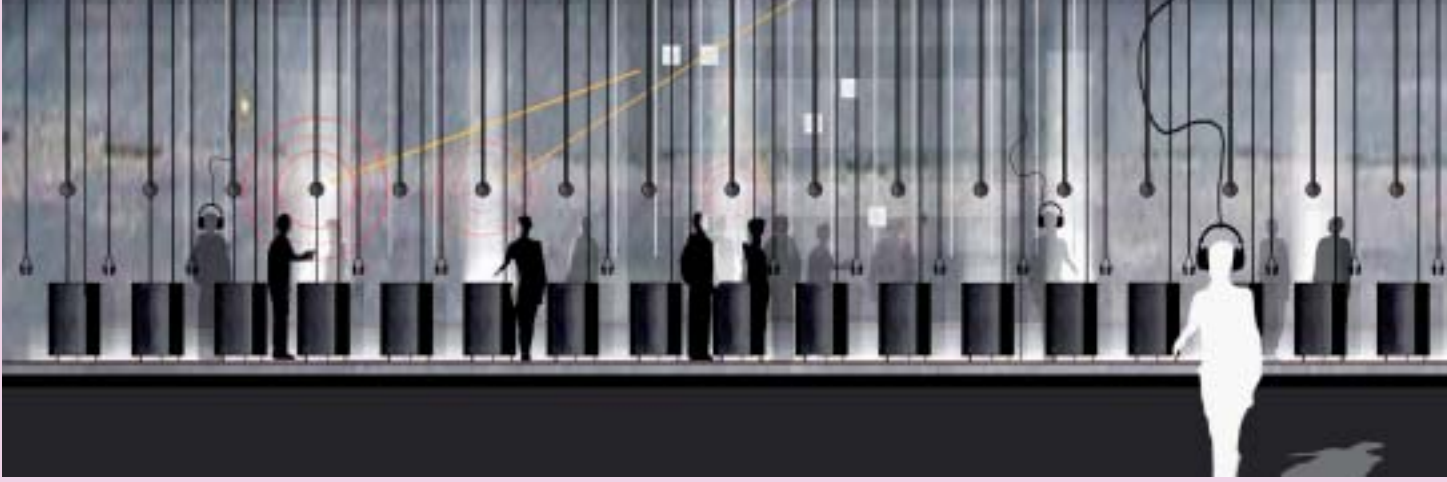
Η επιλογή της ομάδας έγινε ύστερα από ανοικτή πρόσκληση ενδιαφέροντος, ενώ την ευθύνη για τη διοργάνωση της συμμετοχής έχει η Διεύθυνση Εικαστικών Τεχνών (Τμήμα Προώθησης Σύγχρονης Τέχνης) του Υπουργείου Πολιτισμού.

“ Η αρχιτεκτονική μάς τοποθετεί στον κόσμο, όπως καμία άλλη τέχνη δεν μπορεί ”

της Βενετίας

Ελλάδα

Ο χώρος του ελληνικού περιπέτρου θέτει ερωτήματα σε σχέση με το «πέραν του υλικού», ως μέρος της συγκρότησης της εμπειρίας της πόλης και του χώρου γενικότερα.

- Η επιλογή του ήχου: Ως κεντρικό στοιχείο μίας εναλλακτικής χαρτογράφησης της πόλης της Αθήνας, ο ήχος ακροβατεί στο όριο μεταξύ της υλικότητας του κτισμένου και της μη υλικότητας. Αποτελώντας ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ύλης (κάθε υλικό παράγει και το δικό του ήχο), ο ήχος

εξαρτάται ευθέως από την υλικότητα του κτισμένου περιβάλλοντος (το φαινόμενο της ηχούς αποκαλύπτει ότι ένας χώρος πληροί συγκε-

της ή τον μεταφέρουν σε ορισμένη ατμόσφαιρά της. **Ο συγκεκριμένος χάρτης δεν προφέρει συνολική εποπτεία. Ποι-**

τη που φωτίζεται κάθε φορά, είναι εκείνη στην οποία αντιστοιχεί το/τα βίντεο που ενεργοποιούνται από την ανθρώπινη παρουσία. Τα 25 βί-

Η παρουσίαση της ελληνικής πρότασης

κριμένες μετρικές προϋποθέσεις). Από την άλλη πλευρά, φευγαλέες και δύσκολα αναπαραστάσιμες δράσεις αφήνουν, και εκείνες, αντίστοιχα ηχητικά αποτυπώματα. Έτσι, **οι ήχοι της πόλης αποδίδουν δράσεις, συμπεριφορές, σκέψεις, μηνύματα, αφηγήσεις.** Μπορούν όλες οι παραπάνω ιδιότητες του ήχου να αξιοποιηθούν ως εναλλακτικά εργαλεία ερμηνείας, χαρτογράφησης (ή ακόμα και σύνθεσης) του χώρου;

Στο ελληνικό περίπετρο ο χώρος μοιάζει με δάσος από κρεμασμένα ακουστικά, τα οποία μεταφέρουν ήχους της Αθήνας. Καθώς ο επισκέπτης κινείται ανάμεσά τους, πιάνει και φοράει όποια ακουστικά επιθυμεί, χωρίς να γνωρίζει τι πρόκειται να ακούσει. Αυτό που τελικά ακούει, είναι ηχητικά θραύσματα της πόλης, που του αποκαλύπτουν τμήμα της ταυτότητας

ότιπτες - θραύσματα της πόλης αποκαλύπτονται, βήμα βήμα. Κατά την περιπλάνηση, επικρατεί το στοιχείο του απρόσμενου, της έκπληξης -όπως και στην πόλη. Μολονότι οι ήχοι οργανώνονται σε κανάβο, πολύ δύσκολα εντοπίζει κανείς τον ήχο που άκουσε προηγουμένως μέσα στο δάσος των ακουστικών.

• Διάδραση 1: Ο χώρος είναι –ως ένα βαθμό– διαδραστικός. Η παρουσία και η κίνηση του επισκέπτη ενεργοποιούν ήχους και εικόνες. Μέσα στο χώρο συναντά κανείς 25 διάσπαρτα πρίσματα με ε-

ντεο, δηλαδή, έχουν γυριστεί/αντιστοιχούν σε 25 περιοχές της Αθήνας. Οι 25 αυτές περιοχές ορίζονται από έναν τετραγωνικό κανάβο 5 μ. επί 5 μ. Ο φωτεινός χάρτης δείχνει, λοιπόν, σε ποια περιοχή της Αθήνας «κινούνται» οι επισκέπτες της έκθεσης την κάθε δεδομένη στιγμή.

• Διάδραση 2: Όταν ο χώρος είναι κενός, όλα τα βίντεο είναι σβηστά. Όταν ένας άνθρωπος κινείται, ο ήχος και η εικόνα τον ακολουθούν. Όταν ο χώρος είναι γεμάτος ανθρώπους, τότε είναι πολλά (ή όλα) τα βίντεο και οι ήχοι τους ενε-

“ Κατά την περιπλάνηση, επικρατεί το στοιχείο του απρόσμενου, της έκπληξης –όπως και στην πόλη ”

γκιβωτισμένες οθόνες, οι οποίες ενεργοποιούνται με την ανθρώπινη παρουσία. Όταν ο επισκέπτης πλησιάζει σε ένα πρίσμα, εκείνο αρχίζει να παίζει βίντεο συνοδευόμενο από τον αντίστοιχο ήχο. Τα βίντεο αναφέρονται και αυτά στην Αθήνα μέσω του ήχου, χωρίς να στοχεύουν στην εικονική της αναπαράσταση.

- Χάρτης στον τοίχο: Ο χάρτης - κλειδί της περιπλάνησης του επισκέπτη στο χώρο τροποποιείται ανάλογα με την ανθρώπινη παρουσία και κίνηση. Η περιοχή του χάρ-

γοποιούνται και ακούγονται ταυτόχρονα. Όπως και η ίδια η πόλη, ο χώρος, χωρίς την ανθρώπινη παρουσία, παραμένει κατά κάποιον τρόπο «ανενεργός». Αντίθετα, καθίσταται εξαιρετικά πολύβουος ή πολυποικίλος και πολυσημάντος στις περιπτώσεις που υπερχειλίζει από κόσμο. Ο χάρτης δεν αποτυπώνει ούτε απλώς αναπαράγει συγκεκριμένες στιγμές του ηχητικού περιβάλλοντος. Αποτελεί ένα σχόλιο στη σχέση του κατοίκου της πόλης με το ηχητικό της τοπίο. Το δια-

δραστικό σύστημα του χώρου του περιπτερού γεννά μία πολλαπλότητα ηχητικών ποιότητων, εντάσεων, διαστρωματώσεων, πυκνωμάτων και αραιωμάτων, που δημιουργούν την ηχητική ταυτότητα του χώρου, όχι ως μεταφορά αλλά ως δυναμική σχέση χώρου - ανθρώπου, ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων κινήσεων και δράσεων εντός του χώρου τού περιπτερού. Ο επισκέπτης –όπως και ο κάτοικος της πόλης– είναι υπεύθυνος για τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται τελικά το ηχητικό του (και όχι μόνο) περιβάλλον.

- Μεθοδολογία ηχητικής χαρτογράφησης: Προκειμένου να συγκεντρωθεί το απαραίτητο υλικό, οργανώθηκε μία ηχητική χαρτογράφηση της Αθήνας που βασίστηκε στο απόλυτα ορθολογικό

“**Η παρουσία και η κίνηση του επισκέπτη ενεργοποιούν ήχους και εικόνες**”

και ουδέτερο σχήμα του κανάβου. Ένας κανάβος 10x10 –με κέντρο την Ομόνοια– που «προσγειώθηκε» πάνω σε ολόκληρο το λεκανοπέδιο ώστε να το καλύψει από άκρη σε άκρη (Βουνά και θάλασσα) όρισε 100 σημεία μέσα στην πόλη.

- 100 ήχοι στην Αθήνα: Στη συνέχεια, καταγράφηκε το γεωγραφικό στίγμα των σημείων αυτών και η πληροφορία αυτή τροφοδότησε ένα μηχανήμα GPS, το οποίο ανέλαβε να κατευθύνει με απόλυτη ακρίβεια την πορεία μας από σημείο σε σημείο. Καθώς τα σημεία κάλυπταν το λεκανοπέδιο από Ανατολή προς Δύση, αποφασίστηκε να αποκτήσουν αυτά, εκτός από χωρικές, και χρονικές συντεταγμένες. Έτσι, οι

χωρικές μετρικές αποστάσεις τους –που προέκυψαν 1,5 km πάνω στο χάρτη στην αφηρημένη ευθεία γραμμή του κανάβου– μεταφράστηκαν και σε αντίστοιχες χρονικές αποστάσεις της 1,5 ώρας και η κάθε γραμμή του κανάβου αντιστοιχίστηκε και σε μία διαφορετική ημέρα. Έτσι, προέκυψαν 10 συνεχόμενες ημέρες ηχογραφήσεων (οι 10 «γραμμές» του κανάβου) 10 συνεχόμενων σημείων από τις 9:00 έως τις 22:30 (οι 10 «στήλες» του κανάβου).

- 100 ήχοι στο περίπτερο: Οι σημειακές ηχογραφήσεις πετυχαίνουν να μεταδώσουν θραύσματα ηχητικής εμπειρίας. Ο ήχος αποσπάζεται από τον πραγματικό χώρο και τοποθετείται σε ένα δάσος από ακουστικά, με σκοπό να εξερευνηθεί εκ νέου από το χρήστη. Μπορεί σε ένα τέτοιο χώρο να αναπαραχθεί η αίσθηση της περιπλάνησης στην πόλη και η ανακάλυψή της βήμα βήμα;

- Ο χάρτης ως κείμενο: Οι διαμήκεις διαστάσεις του χώρου προσφέρουν το κατάλληλο έδαφος για την αναδιάταξη του αρχικού χάρτη. Τα 100 σημεία εξαπλώνονται στο χώρο σε μία ακολουθία που ξετυλίγεται σαν κουβάρι τις γραμμές του κανάβου μία προς μία. Η ακολουθία των 100 σημείων του χάρτη μοιάζει τώρα να συγκροτεί ένα «κείμενο», το οποίο ξετυλίγεται στο χώρο με τον τρόπο ακριβώς που θα το διάβαζε κανείς αν ακολουθούσε τις γραμμές του κανάβου του χάρτη.

Ο επισκέπτης «διαβάζει» την πόλη κινούμενος σε τυχαίες τροχιές της επιλογής του, ανάμεσα στις ορισμένες γραμμές του «κειμένου» της πόλης που απλώνεται στο κατακερματισμένο δάπεδο του χώρου.

- 50 ακουστικά: Από τους 100 απομαγνητοφωνημένους ήχους της χαρτογράφησης, επιλέγονται 50, που ακούγονται μέσα από τα 50

ακουστικά της εγκατάστασης. Οι άλλοι 50 αποδίδονται με το λόγο και γράφονται στο δάπεδο. Ο επισκέπτης καλείται να τους διαβάσει και να τους αναπαράγει νοερά. Και στα 100 σημεία που ορίζονται στο δάπεδο αναγράφονται οι συντεταγμένες, οι οποίες του επιτρέπουν να αναζητήσει το αντίστοιχο σημείο της Αθήνας στο χάρτη στον τοίχο.

Οι μη ορατές ποιότητες του χώρου

Ο υπουργός Πολιτισμού **Μιχάλης Λιάπης** υπογράμμισε ότι στην Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας, μία από τις σημαντικότερες διεθνείς αρχιτεκτονικές συναντήσεις, η χώρα μας συμμετέχει ανελλιπώς τα τελευταία χρόνια. Φέτος διαπραγματεύεται το επίκαιρο θέμα της “Αρχιτεκτονικής πέραν του κτισμένου”.

«Προκειμένου να φέρει στην επιφάνεια τις μη ορατές ποιότητες του χώρου, η ελληνική συμμετοχή επιλέγει να επικεντρωθεί στον ήχο της πόλης. Σκοπεύει να μεταμορφώσει το ελληνικό περιβάλλον σε μία διαδραστική εμπειρία ηχητικής χαρτογράφησης της Αθήνας -της απόλυτης μητρόπολης του ελληνικού χώρου. Μέσα από τη διαδραστική αυτή εγκατάσταση, οι επιμελητές μιλούν για το πολυδιάστατο της επαφής μας με την πόλη και τους ανθρώπους της, μέσω όλων μας των αισθήσεων, στη βιωματική καθημερινή μας εμπειρία. Παράλληλα, “μιλά” και η ίδια η πόλη της Αθήνας, αποκαλύπτοντάς μας ηχητικές -και όχι μόνο- πτυχές της που ίσως δεν έχουμε ποτέ παρατηρήσει ή ακόμη και αντιληφθεί.

Η Ελλάδα επέλεξε φέτος να εκπροσωπηθεί από μία ομάδα εξαιρετικά νέων αρχιτεκτόνων - επιμελητών, μιας γενιάς που γαλουχείται και αναπτύσσεται εντός του πεδίου των προβληματισμών που θέτει η σύγχρονη εποχή».

Η ελληνική συμμετοχή ATHENS by SOUND

Διοργάνωση:

Υπουργείο Πολιτισμού - Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού - Διεύθυνση Εικαστικών Τεχνών - Τμήμα Προώθησης Σύγχρονης Τέχνης

Επιμελητές:

Αναστασία Καρανδενιού - Χριστίνα Αχτύπη - Στυλιανός Γιαμαρέλος

Video έργα: Intothepill.net

Καλλιτέχνες:

Γιάννης Γρηγοριάδης - Λίνα Θεοδώρου - Γιάννης Ισιδώρου

Ηχογραφήσεις / Sound Design:

Δημήτρης Μυγιάκης - Βαγγέλης Λυμπουρίδης

Γραφιστικά έκθεσης / Σχεδιασμός καταλόγου:

Company

Σχεδιασμός και εφαρμογή διαδραστικού περιβάλλοντος:

2monochannels

Σχεδιασμός οπτικοακουστικού και διαδραστικού συστήματος / ακουστική μελέτη / επίβλεψη:

Ηρακλής Λαμπρόπουλος - Γιώργος Λαμπρόπουλος

Προγραμματισμός λογισμικού:

Βασίλης Μπούκης

Κατασκευή ηλεκτρονικών υποσυστημάτων:

Μιχαήλ Κριτωτάκης

Ηλεκτρολογική μελέτη:

Γιώργος Σατολιάς

Διασύνδεση διαδραστικών στοιχείων:

Βαγγέλης Λυμπουρίδης - Δημήτρης Μυγιάκης

Μελέτη φωτισμού:

L+DG lighting architects - Θωμάς Γραβάνης - Χριστίνα Φραγγέτη

Κατασκευή έκθεσης:

Μιχαήλ Γαβρήλος

Ψηφιακές εκτυπώσεις:

Polichromo

Μεταφράσεις:

Rachel Howard - Νίκος Μασουρίδης

Φωτογραφικό υλικό καταλόγου:

INTOTHEPILL - Διαδικτυακή πλατφόρμα video

Επιμέλεια παραγωγής καταλόγου:

Εκδόσεις «Futura»

Υπεύθυνη επικοινωνίας:

Χρύσα Βρούζη

Συνεργάτης επικοινωνίας:

Κατερίνα Σταμιδίη

Φωτογράφος:

Cathy Cunliffe

<http://www.athensbysound.gr/>